

ONDERZOEK MINIMA EN PARTICIPATIE GEMEENTE RIJSWIJK

Onderzoek minima en participatie gemeente Rijswijk

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Rijswijk

Datum

Juli 2015

Auteurs

Anne-Wil Hak

Tessa Schoot Uiterkamp

KWIZ

Stavangerweg 23 – 5

9723 JC Groningen

050 – 5252473

contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ B.V.. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden veeleenvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ B.V..

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting.....	3
1. Onderzoekspopulatie	4
1.1. Respons.....	4
1.2. Kenmerken respondenten	4
2. Minimaregelingen	5
2.1. Gebruik minimaregelingen	5
2.2. Andere ondersteuning	7
2.3. Omstandigheden	8
3. Participatiebevordering.....	9
3.1. Gebruik voorzieningen	9
4. Dagelijks leven	11
4.1. Dagelijkse bezigheden.....	11
4.2. Participatie	11
4.3. Hulp geven.....	12
4.4. Sociale contacten	13
4.5. Welzijn en leefstijl	13
Bijlage 1. Kenmerken respondenten	14
Bijlage 2. Vragenlijst.....	15

Inleiding

In 2014 heeft KWIZ voor de gemeente Rijswijk een onderzoek uitgevoerd naar de omvang en samenstelling van de groep minima, het gebruik en bereik van minimaregelingen en een analyse van de effecten van het landelijke en lokale beleid op de inkomens van de minima. De gemeente Rijswijk zal de resultaten van het onderzoek gebruiken bij het vaststellen van de Kadernota Armoedebeleid. Ook de mening van de Rijswijkse minima op het armoedebeleid is belangrijk. Zijn de mensen wel op de hoogte van de regelingen, worden de juiste voorzieningen wel aangeboden en welke invloed heeft eigenlijk een laag inkomen op de maatschappelijke participatie en/of leefstijl, zijn zaken die belangrijk zijn om effectief beleid te kunnen voeren.

KWIZ is daarom gevraagd een enquête te houden onder de minima met daarin de volgende onderwerpen:

1. Gebruik van de minimaregelingen;
2. Gebruik voorzieningen voor het bevorderen van de participatie;
3. Dagelijkse activiteiten;
4. Participatie in de samenleving;
5. Hulp of ondersteuning geven;
6. Welzijn en levensstijl.

Opzet van het onderzoek

In juni 2015 is een vragenlijst verstuurd naar inwoners in de gemeente Rijswijk met een minimuminkomen. In totaal hebben 1.500 mensen een vragenlijst gekregen. Mensen hadden de mogelijkheid om de vragenlijst online in te vullen of op papier. De respons hierop was hoog genoeg dat er sprake is van een representatief onderzoek. De volledige vragenlijst is te vinden in bijlage 2.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk wordt de onderzoekspopulatie beschreven. Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de minimaregelingen: hoe bekend zijn de respondenten hiermee en waar geven ze bijvoorbeeld het geld aan uit dat ze van deze regelingen ontvangen? In hoofdstuk 3 gaan we in op de vragen die betrekking hebben op participatie en in hoofdstuk 4 worden onder andere de dagelijkse bezigheden, sociale contacten en de leefstijl van de respondenten geanalyseerd. Omdat niet elke vraag door iedere respondent is ingevuld, geven we de antwoordverdeling in percentages weer en niet in aantallen. Verder geldt voor sommige vragen dat er meerdere antwoorden mogelijk zijn. In bijlage 1 staan de kenmerken van de respondenten en in bijlage 2 is de vragenlijst opgenomen.

Samenvatting

Respondenten

- 221 personen hebben de vragenlijst ingevuld. Daarvan is ruim de helft tussen de 45 en 65 jaar oud en is eveneens een meerderheid alleenstaand. 59 procent ontvangt een bijstandsuitkering. Ruim een derde beoordeelt zijn gezondheid als (heel erg) slecht en eveneens een derde als (heel erg) goed. 65 procent zegt beperkt te worden in hun dagelijks leven door een langdurige ziekte, handicap of aandoening.

Minimaregelingen

- Van de minimaregelingen die de gemeente aanbiedt maken de meeste respondenten gebruik van de bijstand, de kwijschelding en de Ooievaarspas. 25 respondenten maken van geen enkele regeling gebruik.
- Het geld dat men van deze regelingen ontvangt wordt voornamelijk uitgegeven aan eerste levensbehoeften zoals dagelijkse boodschappen en medische kosten.
- De regelingen helpen daarnaast voornamelijk om kinderen mee te laten doen op school en aan diverse activiteiten. Voor 4 op de 10 respondenten helpt de bijdrage hen om andere mensen te ontmoeten en om zelf mee te doen aan culturele/vrije tijdsactiviteiten.
- Niet alle respondenten maken gebruik van een of meerdere regelingen. De meest genoemde reden hiervoor is de gedachte dat ze er niet voor in aanmerking komen door een te hoog inkomen.

Andere ondersteuning

- De meeste respondenten maken gebruik van de landelijke huur- en zorgtoeslag.
- Slechts een klein deel heeft wel eens hulp ontvangen van gemeentelijke organisaties als de voedselbank (17 procent), Kwadraad (10 procent) en het sociaal wijkteam (10 procent).

Omstandigheden

- Iets meer dan de helft van de respondenten vindt dat de gemeente voldoende doet voor mensen met een laag inkomen. Een deel heeft hier geen zicht op.
- Bijna 6 op de 10 respondenten geeft aan wel eens voortdurend zorgen over geld te hebben (gehad). Ook heeft ruim de helft wel eens te weinig geld voor basisbehoeften zoals wonen en eten.

Participatie

- 13 procent van de respondenten maakt gebruik van een participatieplaats en 11 procent van de Wmo. Twee derde maakt van geen enkele participatie bevorderende voorziening gebruik.
- Degenen die wel van een dergelijke voorziening gebruikmaken geven aan dat deze voorziening hen voornamelijk helpt om andere mensen te ontmoeten (73 procent) en om lichamelijk en geestelijk actief te blijven (64 procent).
- Meer dan de helft van de respondenten geeft aan volledig of gedeeltelijk bekend te zijn met de wijzigingen die de Participatiewet voor hun persoonlijke situatie meebrengt.
- 39 procent heeft wel eens hulp ontvangen van het Rijswijks Werk Centrum en 24 procent van het UWV.
- 41 procent vindt dat ze onvoldoende (tussen de 1 en de 5) kunnen participeren. 29 procent kan goed participeren: zij geven een cijfer van 8 of hoger.
- Drempels om te kunnen participeren zijn voornamelijk een slechte gezondheid en weinig geld.

Dagelijks leven

- De meeste respondenten bezoeken regelmatig vrienden, familie of bureaus.
- Ruim de helft van de respondenten geeft aan dat ze redelijk tot goed in staat zijn andere mensen te helpen. Drempels waardoor respondenten juist niet goed in staat zijn om anderen te helpen zijn voornamelijk een slechte gezondheid en geen geld.
- De meeste respondenten hebben een redelijk sociaal netwerk. Een derde geeft aan weinig tot geen mensen te kennen om op terug te vallen of volledig op te vertrouwen.

1. Onderzoekspopulatie

In dit eerste hoofdstuk geven we een aantal kenmerken van de respondenten weer. We beginnen met informatie over de respons.

1.1. Respons

Onderstaande tabel geeft de respons weer.

Tabel 1.1.1 Respons vragenlijst

Omvang steekproef	Aantal respondenten	Respons
1.500	221	15%

Aan 1.500 minima is een vragenlijst verstuurd. Daarvan hebben 221 een vragenlijst ingevuld. De respons van 15 procent is groot genoeg om betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

1.2. Kenmerken respondenten

In deze paragraaf geven we een aantal kenmerken van de respondenten weer¹. Deze kenmerken kunnen invloed hebben op de antwoorden die mensen geven. We beginnen met de verdeling naar leeftijd.

Tabel 1.2.1 Leeftijdscategorieën respondenten

Leeftijdscategorie	Aandeel
Tot 27 jaar	1%
27 tot 45 jaar	41%
45 tot 65 jaar	52%
65 jaar en ouder	6%
Totaal	100%

De meeste respondenten zijn tussen de 45 en 65 jaar oud (52 procent). Een kleine groep is 65 jaar of ouder (6 procent). Verder zijn de meeste respondenten vrouw (58 procent). Ook is naar de inkomensbron gevraagd. Veruit de grootste groep komt rond van een bijstandsuitkering gevolgd door loon uit arbeid. De volgende tabel laat de gezinssituatie van de respondenten zien.

Tabel 1.2.2 Gezinssituatie respondenten

Gezinssituatie	Aandeel
Alleenstaand	52%
Alleenstaand met kinderen	27%
Gehuwd/samenwonend zonder kinderen	10%
Gehuwd/ samenwonend met kinderen	11%
Totaal	100%

Ruim de helft van de respondenten vormt een alleenstaand huishouden en ruim een kwart is een alleenstaande ouder. Dit komt redelijk overeen met de huishoudverdeling onder alle minima.

¹ In bijlage 1 zijn alle kenmerken van de respondenten te vinden.

2. Minimaregelingen

In dit hoofdstuk staan de minimaregelingen centraal. Aan bod komt het gebruik van de regelingen, wat doen minima met deze bijdrage en doet de gemeente wel genoeg voor de doelgroep.

2.1. Gebruik minimaregelingen

Aan de respondenten is gevraagd van welke gemeentelijke minimaregelingen zij, of iemand in hun gezin, gebruikmaken. De volgende tabel geeft het totaal aantal gebruikers per regeling onder de respondenten weer. Respondenten kunnen van meerdere regelingen gebruikmaken.

Tabel 2.1.1 Gebruik minimaregelingen door respondenten

Regeling	Aantal	Aandeel
Collectieve aanvullende zorgverzekering	61	28%
Bijstand	158	72%
Bijzondere bijstand	40	18%
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	103	47%
Individuele inkomenstoelage	28	13%
Individuele studietoelage	0	0%
Ooievaarspas	85	39%
Schuldhelpverlening	16	7%
Geen enkele	25	11%
Totaal	211	100%

Bijna driekwart van de respondenten ontvangt bijstand. Daarnaast heeft bijna de helft gebruikgemaakt van de kwijtschelding gemeentelijke heffingen en 39 procent van de Ooievaarspas. Geen enkele respondent maakt gebruik van de individuele studietoelage. Er zijn 25 respondenten die hebben aangegeven van geen enkele regeling gebruik te maken.

Vervolgens is gevraagd waar men het geld aan uitgeeft dat ze van deze regelingen ontvangen. Respondenten konden uit 10 verschillende antwoorden kiezen en meerdere antwoorden aankruisen. De aantallen zijn afgezet tegen de 186 respondenten die aangaven van een of meerdere regelingen gebruik te maken.

Tabel 2.1.2 Uitgaven van de bijdrage minimaregelingen

Uitgaven minimaregelingen	Aantal	Aandeel
Betalen van dagelijkse boodschappen	150	81%
Betalen van kleding en schoenen	99	53%
Betalen van studie- of schoolkosten	32	17%
Betalen van contributie en kosten van lidmaatschap verenigingen	25	13%
Betalen van abonnementskosten voor tijdschriften, bibliotheek, zwembad, internet, telefoon en TV	84	45%
Betalen bezoek bioscoop of theater	14	8%
Betalen van medische kosten	105	56%
Vervoer (OV-chipkaart, autokosten)	94	51%
Restaurant/café/snackbar	15	8%
Kopen van duurzame gebruiksgoederen	39	21%
Anders	38	20%

Het geld dat de respondenten van de gemeentelijke minimaregelingen ontvangen wordt voornamelijk uitgegeven aan dagelijkse boodschappen, het betalen van medische kosten en aan kleding en schoenen. De bijdrage van de minimaregelingen wordt dus grotendeels gebruikt om in eerste levensbehoeften te voorzien.

De volgende tabel geeft aan in hoeverre de bijdrage van de minimaregelingen helpt om bepaalde activiteiten te ondernemen. De percentages zijn afgezet tegen het aantal respondenten dat de vraag ook daadwerkelijk heeft ingevuld.

Tabel 2.1.3 Effect bijdrage minimaregelingen

De bijdrage helpt mij om..	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens
Andere mensen te ontmoeten	13%	26%	32%	29%
Mee te doen aan sportactiviteiten	10%	27%	35%	28%
Kinderen mee te laten doen aan sport	23%	31%	27%	19%
Kinderen mee te laten doen op school	26%	29%	27%	18%
Mee te doen aan culturele/ vrije tijd activiteiten (bv. bioscoop)	11%	28%	37%	24%
Kinderen mee te laten doen aan culturele/ vrije tijdsactiviteiten	15%	31%	32%	22%
Vrijwilligerswerk te doen	22%	31%	29%	18%
Een opleiding te volgen	16%	13%	40%	31%

De bijdrage van de regelingen helpt voornamelijk om kinderen mee te laten doen (op school en aan sport en cultuur). Vier op de tien respondenten geeft aan dat het hun zelf ook de kans geeft om mee te doen aan culturele/ vrijetijdsactiviteiten en eveneens 40 procent geeft aan dat de bijdrage hen helpt om andere mensen te ontmoeten. Tegelijkertijd geeft ook een groot deel van de respondenten aan dat het ze bijvoorbeeld niet in staat stelt om mee te doen aan sportactiviteiten of aan culturele/ vrijetijdsactiviteiten. Ook een opleiding volgen wordt niet vaak als effect van de regelingen gezien.

Een aantal respondenten (25 in getal) maakt van geen enkele regeling uit tabel 2.1.1 gebruik. Onderstaand geven we weer waarom zij hiervan geen gebruikmaken. De respondenten konden kiezen uit 9 redenen en meerdere redenen aankruisen.

Tabel 2.1.4 Reden geen gebruik minimaregelingen

Reden geen gebruik	Aantal	Aandeel
Ik ken deze regelingen niet	2	8%
Ik vind het aanvragen te veel moeite voor wat ik ervoor krijg	0	0%
Ik vind de formulieren te ingewikkeld	0	0%
Ik wil mijn financiële situatie privé houden	1	4%
Ik wil mijn hand niet ophouden	0	0%
Ik denk dat ik er niet voor in aanmerking kom omdat mijn inkomen te hoog is	16	64%
Ik weet niet of ik er voor in aanmerking kom	6	24%
Ik weet niet hoe ik er voor in aanmerking kom	2	8%
Anders	1	4%
Totaal	25	100%

De meeste respondenten die van geen enkele minimaregeling gebruikmaken geven aan dat ze denken niet voor deze regelingen in aanmerking te komen omdat hun inkomen te hoog is.

2.2. Andere ondersteuning

Naast de gemeentelijke regelingen kunnen minima ook ondersteuning krijgen vanuit de landelijke overheid, bijvoorbeeld in de vorm van huur- of zorgtoeslag. De volgende tabel geeft weer of de respondenten gebruikmaken van deze landelijke toeslagen. Wederom laten we alleen de antwoorden zien van de respondenten voor wie de toeslagen ook daadwerkelijk van toepassing zijn.

Tabel 2.2.1 Gebruik en bekendheid landelijke toeslagen

Toeslag	Gebruik	Bekend, geen gebruik	Onbekend
Huurtoeslag	86%	12%	2%
Zorgtoeslag	88%	11%	1%
Kindgebonden budget	63%	32%	5%
Kinderopvang toeslag	17%	77%	6%

Verreweg de meeste respondenten maken gebruik van huurtoeslag en zorgtoeslag. Slechts een klein deel van de respondenten is met geen enkele landelijke toeslag bekend.

In de gemeente zijn diverse organisaties actief die op verschillende manieren ondersteuning en hulp bieden aan mensen met een laag inkomen. De volgende tabel geeft aan welk deel van de respondenten wel eens hulp heeft ontvangen van deze organisaties. Deze aantallen zijn afgezet tegen het totaal aantal respondenten.

Tabel 2.2.2 Hulp ontvangen gemeentelijke organisaties

Organisatie	Aantal	Aandeel
Kerk	12	5%
Voedselbank	37	17%
Welzijn Rijswijk	16	7%
Kwadraad	22	10%
Sociaal wijkteam	22	10%
Florence	13	6%

Slechts een deel van de respondenten heeft wel eens van een van de gemeentelijke organisaties gebruikgemaakt. Er wordt voornamelijk hulp ontvangen van de voedselbank, Kwadraad en het sociaal wijkteam.

Van de respondenten vindt 51 procent vindt dat de gemeente voldoende doet voor mensen met een laag inkomen. Respondenten die vinden dat de gemeente niet voldoende doet voor mensen met een laag inkomen geven vaak als reden dat veel zaken duurder worden en de gemeente tegelijkertijd bezuinigt waardoor ze (nog meer) geld tekort komen. Sommigen vinden de uitkering te laag en anderen geven aan dat er te weinig naar persoonlijke omstandigheden wordt gekeken. Daarnaast is er ook een aantal respondenten dat aangeeft geen idee te hebben of de gemeente voldoende doet voor mensen met een laag inkomen.

Daarnaast geeft de helft van de respondenten aan dat er ook andere dingen zijn waarvoor ze graag ondersteuning zouden willen krijgen van de gemeente. Bijvoorbeeld een tegemoetkoming voor de ziektekosten, begeleiding bij het zoeken van een baan, meer financiële ondersteuning, scholing, sport en werk.

2.3. Omstandigheden minima

Er is aan de respondenten voorgelegd welke situaties zich voordoen doordat met minima is. Onderstaande tabel geeft per omstandigheid het aantal en aandeel respondenten weer dat heeft aangegeven dit wel eens ervaart.

Tabel 2.3.1 Ervaren omstandigheden

Omstandigheid	Aantal	Aandeel
Te weinig geld voor basis behoeften zoals wonen en eten	119	54%
Te weinig geld voor sociale behoeften zoals sporten en vrije tijdsactiviteiten	115	52%
Te weinig geld voor goede gezondheidszorg	106	48%
Te weinig geld voor gezonde en afwisselende voeding	91	41%
Te weinig geld waardoor mijn kinderen niet met alles op school kunnen meedoen	34	15%
Te weinig geld waardoor mijn kinderen niet altijd de leuke dingen kunnen doen die ze zouden willen	47	21%
Voortdurend zorgen hebben over geld	128	58%
Ik ervaar bovenstaande situaties nooit	34	15%

Bijna zes op de tien respondenten geven aan voortdurend zorgen te hebben over geld. Ook heeft ruim de helft wel eens te weinig geld voor basisbehoeften zoals wonen en eten en geeft nog eens ruim de helft aan dat ze wel eens te weinig geld hebben voor sociale behoeften. Daarnaast heeft 48 procent wel eens ervaren te weinig geld te hebben voor goede gezondheidszorg. Ongeveer 15 procent van de respondenten geeft aan dergelijke situaties nooit te ervaren.

3. Participatiebevordering

In dit hoofdstuk gaan we in op participatie bevorderende voorzieningen en organisaties in de gemeente. Dit zijn voorzieningen die als doel hebben om mensen te ondersteunen mee te doen in de samenleving. We geven weer hoeveel respondenten van deze voorzieningen en organisaties gebruikmaken en gaan in op het effect van deze voorzieningen.

3.1. Gebruik voorzieningen

Aan de respondenten is gevraagd of zij of iemand in hun gezin van een van onderstaande voorzieningen gebruikmaken. Het is mogelijk dat iemand van meerdere voorzieningen gebruikmaakt.

Tabel 3.1.1 Gebruik participatie bevorderende voorzieningen

Voorziening	Aantal	Aandeel
Inburgeringsvoorziening	11	5%
Educatie, opleiding of scholing	19	9%
Participatieplaats	28	13%
Proefplaatsing	8	4%
Wmo	25	11%
Wsw	3	1%
Geen enkele	144	65%
Anders	9	4%

Zo'n 13 procent van de respondenten (of iemand in zijn gezin) maakt gebruik van een participatieplaats en 11 procent van de Wmo. De meeste respondenten (65 procent) maken geen gebruik van een van de genoemde voorzieningen.

Respondenten die van een of meerdere van deze voorzieningen gebruikmaken hebben vervolgens aangegeven in hoeverre deze voorzieningen ze helpen om bijvoorbeeld andere mensen te ontmoeten. De volgende tabel geeft de antwoorden weer. Wederom worden de aantallen afgezet tegen het aantal daadwerkelijk ingevulde antwoorden.

Tabel 3.1.2 Effect bijdrage participatie bevorderende voorzieningen

Effect voorziening	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens
Andere mensen te ontmoeten	33%	40%	20%	7%
Lichamelijk en geestelijk actief te blijven	25%	39%	22%	14%
Me nuttig te voelen	24%	38%	26%	12%
Vrijwilligerswerk te doen	23%	35%	24%	19%
Een opleiding te volgen	23%	19%	35%	23%
Werk te vinden	32%	24%	28%	16%

De participatie bevorderende voorzieningen helpen voornamelijk om andere mensen te ontmoeten en om lichamelijk en geestelijk actief te blijven. Minder dan de helft van de respondenten die een dergelijke voorziening gebruiken geeft aan dat ze hierdoor een opleiding kunnen volgen.

Niet alle respondenten maken gebruik van de genoemde voorzieningen. Aan deze respondenten is een aantal redenen voorgelegd voor dit niet-gebruik. De meest genoemde redenen zijn: 'ik ken deze voorzieningen niet' (38 respondenten), 'ik kom er niet voor in aanmerking' (23 respondenten) en 'deze voorzieningen zullen mij in mijn situatie toch niet helpen' (21 respondenten).

De volgende tabel geeft aan in hoeverre de respondenten bekend zijn met de wijzigingen die de Participatiewet voor hen mee brengt.

Tabel 3.1.3 Mate van bekendheid gevolgen Participatiewet

Antwoord	Aandeel
Ik ben volledig bekend met de wijzigingen voor mijn persoonlijke situatie	27%
Ik ben gedeeltelijk bekend met de wijzigingen voor mijn persoonlijke situatie	31%
Ik ben niet bekend met de wijzigingen voor mijn persoonlijke situatie	31%
Niet van toepassing, ik val niet onder de Participatiewet	11%
Totaal	100%

Ruim de helft van de respondenten is (volledig of gedeeltelijk) bekend met de wijzigingen voor zijn persoonlijke situatie.

Aan de respondenten is gevraagd van welke organisaties zij wel eens hulp ontvangen. Het gaat hier om organisaties die ondersteuning en hulp bieden aan mensen die werk of een nuttige dagbesteding zoeken zoals het Rijswijks Werk Centrum en het UWV.

Tabel 3.1.4 Hulp ontvangen van organisaties

Organisatie	Aantal	Aandeel
Rijswijks Werk Centrum	85	39%
UWV	54	24%
Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk	31	14%
Anders	36	16%

Bijna 4 op de 10 respondenten heeft wel eens hulp ontvangen van het Rijswijks Werk Centrum en ongeveer een kwart van het UWV.

Tenslotte hebben de respondenten aangegeven of ze vinden dat de gemeente voldoende doet voor mensen die werk of een nuttige dagbesteding zoeken; 55 procent van de respondenten vindt dat de gemeente voldoende daarvoor doet en 45 procent vindt dus dat de gemeente niet voldoende doet. Daarvan heeft ook een deel geen idee of de gemeente voldoende doet voor mensen die werk of een nuttige dagbesteding zoeken.

4. Dagelijks leven

Dit hoofdstuk gaat in op de dagelijkse bezigheden van de respondenten. Aan bod komen onder andere de activiteiten die ze ondernemen, in hoeverre ze participeren, het geven van hulp en sociale contacten.

4.1. Dagelijkse bezigheden

Bijna 13 procent van de respondenten heeft werk en vrijwilligerswerk (18 procent) als voornaamste dagelijkse bezigheid. Verder geeft een derde van de respondenten aan dat ze werkloos/ op zoek naar een baan zijn. De volgende tabel geeft aan hoe vaak de respondenten bepaalde activiteiten ondernemen.

Tabel 4.1.1 Frequentie activiteiten

Activiteit	Zelden	Paar keer per jaar	Iedere maand	Wekelijks	Dagelijks	Niet
Sportactiviteiten in club/verenigingsverband	10%	3%	1%	13%	3%	71%
Sportactiviteiten buiten club/verenigingsverband	9%	5%	1%	8%	3%	73%
Uitgaan	30%	15%	9%	1%	0%	46%
Cultuur	25%	11%	5%	1%	0%	58%
Cursussen	17%	5%	2%	2%	1%	74%
Bezoek aan bibliotheek	17%	7%	10%	6%	1%	59%
Bezoek aan buurtcentrum of dorpshuis	15%	3%	5%	2%	2%	74%
Muziek	12%	2%	1%	2%	2%	82%
Bezoek aan vrienden, familie, burens	9%	10%	20%	38%	9%	14%
Bezoek aan kerk, moskee, etc.	11%	5%	3%	9%	4%	68%
Vrijwilligerswerk	8%	2%	5%	18%	12%	55%

De meeste respondenten bezoeken regelmatig vrienden, familie of burens. Daarnaast bezoekt ook een deel van de respondenten regelmatig de bibliotheek en doet een deel ook vrijwilligerswerk. Een groot deel van de respondenten onderneemt nooit een van de genoemde activiteiten (uitgezonderd het bezoek aan vrienden, familie en burens).

4.2. Participatie

Aan de respondenten is gevraagd in hoeverre (op een schaal van 1 tot 10) zij vinden dat ze participeren in de maatschappij. Participeren is gedefinieerd als actief deelnemen aan de maatschappij. In de volgende tabel staan de antwoorden.

Tabel 4.2.1 Mate van participeren

Cijfer	Aandeel
1 (ik participeer totaal niet)	11%
2	3%
3	4%
4	8%
5	15%
6	12%
7	18%
8	12%
9	5%
10 (ik participeer volledig)	12%
Totaal	100%

Maar liefst 41 procent van de respondenten vindt dat ze onvoldoende (tussen de 1 en de 5) kunnen participeren in de maatschappij. Ongeveer 29 procent geeft een 8 of hoger.

De volgende tabel geeft aan welke drempels respondenten ervaren waardoor ze niet volledig kunnen participeren. Er konden meerdere antwoorden worden gegeven.

Tabel 4.2.2 Drempels om te participeren

Drempel	Aantal	Aandeel
Weinig sociale contacten	42	19%
Weinig geld	128	28%
Slechte gezondheid	89	40%
Geen werk	58	26%
Anders	24	11%
Er zijn geen drempels	41	19%

De meest genoemde drempels om te kunnen participeren zijn een slechte gezondheid (40 procent), weinig geld (28 procent) en geen werk (26 procent). Bijna 1 op de 5 respondenten geeft aan geen drempels te ervaren.

4.3. Hulp geven

Aan de respondenten is gevraagd in welke mate zij in staat zijn om mensen te helpen (op een schaal van 1 tot 10). 43 procent van de respondenten geeft een cijfer tussen de 1 en de 5 en is dus niet goed in staat om anderen te helpen. Ruim 26 procent geeft een 6 of een 7 en 30 procent van de respondenten geeft een 8, 9 of 10: deze mensen zijn dus goed in staat om anderen te helpen.

Vervolgens hebben de respondenten aangegeven welke drempels er voor hen zijn om andere mensen onbetaald hulp of ondersteuning te geven. Er konden meerdere antwoorden worden aangekruist.

Tabel 4.3.1 Drempels voor geven onbetaalde hulp en ondersteuning

Drempel	Aantal	Aandeel
Ik ken geen hulpbehoevende mensen in mijn omgeving	33	15%
Geen tijd	27	12%
Slechte gezondheid	87	39%
Geen geld	68	31%
Geen drempels	33	15%
Anders	39	18%

Een slechte gezondheid is voor veel respondenten (39 procent) een drempel om onbetaalde hulp en ondersteuning te kunnen geven. Verder geeft 31 procent aan dat ze door een gebrek aan geld geen hulp kunnen beiden. In totaal 15 procent van de respondenten ervaart geen drempels voor het geven van hulp.

4.4. Sociale contacten

De meeste respondenten hebben ten minste wekelijks contact met hun ouders of kinderen, een vriend of kennis en met hun buurman of buurvrouw. Tegelijkertijd geeft een kwart aan niet vaker dan een paar keer per jaar contact te hebben met hun broer/zus, een ander familielid of hun burens.

Aan de respondenten is vervolgens een achttal stellingen over hun sociale omgeving voorgelegd. De volgende tabel geeft aan in welke mate zij het met deze stellingen eens zijn.

Tabel 4.4.1 Stellingen sociale omgeving

Stelling	Eens	Min of meer	Oneens
Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van problemen terug kan vallen	30%	37%	33%
Ik ken veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen	26%	36%	38%
Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel	40%	31%	29%
Ik ervaar leegte om me heen	26%	33%	41%
Vaak voel ik me in de steek gelaten	24%	30%	46%
Ik ben zelfstandig	63%	30%	7%
Ik kan prima voor mijzelf opkomen	64%	29%	7%
Als ik hulp nodig heb weet ik waar ik moet zijn	48%	39%	13%

Meer dan een derde van de respondenten geeft aan dat ze niet veel mensen hebben op wie ze volledig kunnen vertrouwen en ook een derde geeft aan op niet genoeg mensen in geval van problemen te kunnen terugvallen. Verder geeft 60 procent aan dat ze zelfstandig zijn en prima voor zichzelf kunnen opkomen.

4.5. Welzijn en leefstijl

De volgende tabel geeft aan hoe de respondenten hun gezondheid over het algemeen beoordelen.

Tabel 4.5.1 Beoordeling gezondheid

Gezondheid	Aandeel
Heel erg slecht	6%
Slecht	27%
Redelijk	37%
Goed	24%
Heel erg goed	6%
Totaal	100%

Bijna een derde van de respondenten beoordeelt zijn gezondheid als (heel erg) goed en eveneens een derde geeft juist aan een (heel erg) slechte gezondheid te hebben. Daarnaast geeft 65 procent van de respondenten aan beperkt te worden in hun dagelijkse activiteiten door een langdurige ziekte, handicap of lichamelijke/ geestelijke aandoening. 22 procent geeft zelfs aan in grote mate daardoor beperkt te worden.

Tenslotte vroegen we aan de respondenten hoe gelukkig ze zijn (op een schaal van 1 tot 10). Het gemiddelde cijfer dat werd gegeven is een 5,8.

Bijlage 1. Kenmerken respondenten

Tabel B1.1 Leeftijdscategorieën respondenten

Leeftijdscategorie	Aandeel
Tot 27 jaar	1%
27 tot 45 jaar	41%
45 tot 65 jaar	52%
65 jaar en ouder	6%
Totaal	100%

Tabel B1.2 Gezinssituatie respondenten

Gezinssituatie	Aandeel
Alleenstaand	52%
Alleenstaand met kinderen	27%
Gehuwd/samenwonend zonder kinderen	10%
Gehuwd/ samenwonend met kinderen	12%
Totaal	100%

Tabel B1.3 Geslacht respondenten

Geslacht	Aandeel
Man	42%
Vrouw	58%
Totaal	100%

Tabel B1.4 Soort inkomen respondenten

Soort inkomen	Aandeel
Loon uit arbeid	11%
Uitkering WWB	59%
Uitkering WW	4%
AOW en/of pensioen	6%
WAO/WIA/Wajong	2%
Anw-uitkering	1%
Anders	16%
Dit zeg ik liever niet	1%
Totaal	100%

Bijlage 2. Vragenlijst

Deze vragenlijst is anoniem. Uw antwoorden worden dan ook anoniem verwerkt. Dat wil zeggen dat niemand kan zien wie deze vragenlijst heeft ingevuld.

U kunt de vragenlijst ook digitaal invullen. U vindt de vragenlijst op www.rijswijk.nl, onder het kopje “vragenlijst Sociale Zaken”. Door daar op te klikken komt u bij de vragenlijst. Sluit de vragenlijst pas af als u alle vragen heeft beantwoord!

Toelichting bij het invullen:

Het is de bedoeling dat u bij elke vraag slechts één antwoord aankruist. Als u meer antwoorden kunt kiezen wordt dat in de vraag uitdrukkelijk vermeld. Dat staat dan aangegeven als: *Meerdere antwoorden mogelijk*. Soms kunt u vragen overslaan. Dat staat dan aangegeven als: *ga naar vraag ...*

Gebruik regelingen voor minima

De volgende vragen gaan over het gebruik van de regelingen die de gemeente aanbiedt.

1. Van welke onderstaande regelingen maakt u of iemand in uw gezin gebruik?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Collectieve aanvullende ziektekostenverzekering
- ☐ Bijstand
- ☐ Bijzondere bijstand
- ☐ Kwijtschelding gemeentelijke heffingen
- ☐ Individuele inkomenstoelage
- ☐ Individuele studietoelage
- ☐ Ooievaarspas
- ☐ Schuldhulpverlening
- ☐ Geen enkele
- ☐ Anders, namelijk

.....

.....

(vraag 2 alleen invullen als u geen gebruik maakt van de hierboven genoemde regelingen, ga anders naar vraag 3)

2. Waarom maakt u geen gebruik van deze regelingen?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Ik ken deze regelingen niet
- ☐ Ik vind het aanvragen te veel moeite voor wat ik ervoor krijg
- ☐ Ik vind de formulieren te ingewikkeld
- ☐ Ik wil mijn financiële situatie privé houden
- ☐ Ik wil mijn hand niet ophouden
- ☐ Ik denk dat ik er niet voor in aanmerking kom omdat mijn inkomen te hoog is
- ☐ Ik weet niet of ik er voor in aanmerking kom.
- ☐ Ik weet niet hoe ik er voor in aanmerking kom.
- ☐ Anders, namelijk.....

(Als u vraag 2 heeft ingevuld gaat u verder naar vraag 5)**3. Waar geeft u het geld aan uit dat u van deze regelingen ontvangt?***Meerdere antwoorden mogelijk*

- ☐ Betalen van dagelijkse boodschappen (bijvoorbeeld: voeding of persoonlijke verzorging)
☐ Betalen van kleding en schoenen
☐ Betalen van studie- of schoolkosten (zoals schoolmateriaal, ouderbijdrage, sportkleding enz.)
☐ Betalen van contributie en kosten van lidmaatschap van verenigingen
☐ Betalen abonnementskosten voor tijdschriften of bibliotheek, zwembad, internet, telefoon (mobiel), televisie
☐ Betalen bezoek aan bioscoop of theater
☐ Betalen van medische kosten
☐ Vervoer (OV-chipkaart / autokosten)
☐ Restaurant/café/snackbar
☐ Kopen van duurzame gebruiksgoederen (bijvoorbeeld: wasmachine, koelkast of bankstel)
☐ Anders, namelijk.....

4. De bijdrage van de gemeente helpt mij om:

	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet van toepassing
Andere mensen te ontmoeten	☐	☐	☐	☐	☐
Mee te doen aan sportactiviteiten	☐	☐	☐	☐	☐
Kinderen mee te laten doen aan sport	☐	☐	☐	☐	☐
Kinderen mee te laten doen op school	☐	☐	☐	☐	☐
Mee te doen aan culturele/vrije tijd activiteiten (bv. bioscoop)	☐	☐	☐	☐	☐
Kinderen mee te laten doen aan culturele/ vrije tijdsactiviteiten	☐	☐	☐	☐	☐
Vrijwilligerswerk te doen	☐	☐	☐	☐	☐
Een opleiding te volgen	☐	☐	☐	☐	☐

Anders, namelijk

.....

.....

5. Naast gemeentelijke regelingen kunnen mensen met een laag inkomen ook diverse toeslagen van de landelijke overheid ontvangen. Met welke bent u bekend of maakt u van gebruik?

	Gebruik	Bekend, geen gebruik	Onbekend	Niet van toepassing
Huurtoeslag	☐	☐	☐	☐
Zorgtoeslag	☐	☐	☐	☐
Kindgebonden budget	☐	☐	☐	☐
Kinderopvangtoeslag	☐	☐	☐	☐

6. In Rijswijk zijn diverse organisaties actief die op verschillende manieren ondersteuning en hulp bieden aan mensen met een laag inkomen. Van welke organisaties heeft u wel eens hulp ontvangen?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Kerk
- ☐ Voedselbank
- ☐ Welzijn Rijswijk
- ☐ Kwadraad
- ☐ Sociaal Wijkteam
- ☐ Florence
- ☐ Anders, namelijk.....

7. Vindt u dat de gemeente voldoende doet voor mensen met een laag inkomen?

- ☐ Ja
- ☐ Nee, omdat.....

8. Zijn er andere dingen waarvoor u graag ondersteuning zou willen krijgen van de gemeente?

- ☐ Nee
- ☐ Ja, namelijk

9. Ervaart u wel eens één van onderstaande omstandigheden?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Te weinig geld voor basis behoeften zoals wonen en eten
- ☐ Te weinig geld voor sociale behoeften zoals sporten en vrije tijdsactiviteiten
- ☐ Te weinig geld voor goede gezondheidszorg
- ☐ Te weinig geld voor gezonde en afwisselende voeding
- ☐ Te weinig geld waardoor mijn kinderen niet met alles op school kunnen meedoen
- ☐ Te weinig geld waardoor mijn kinderen niet altijd de leuke dingen kunnen doen die ze zouden willen (zoals naar een feestje, lid worden van een vereniging)
- ☐ Voortdurend zorgen hebben over geld
- ☐ Ik ervaar bovenstaande situaties nooit

Gebruik voorzieningen voor bevorderen participatie

De volgende vragen gaan over het gebruik van een aantal voorzieningen die de gemeente aanbiedt. Met deze voorzieningen wil de gemeente het makkelijker maken om mee te doen in de samenleving.

10. Van welke onderstaande voorzieningen maakt u of iemand in uw gezin gebruik?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Inburgeringsvoorziening
- ☐ Educatie, opleiding of scholing
- ☐ Participatieplaats
- ☐ Proefplaatsing
- ☐ Wmo
- ☐ WSW
- ☐ Weet ik niet
- ☐ Geen enkele
- ☐ Anders, namelijk.....

(vraag 11 alleen invullen als u geen gebruik maakt van de hierboven genoemde voorzieningen, ga anders naar vraag 12)

11. Waarom maakt u geen gebruik van deze voorzieningen?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Ik ken deze voorzieningen niet
- ☐ Ik vind het aanvragen te veel moeite voor wat ik ervoor krijg
- ☐ Ik vind de formulieren te ingewikkeld
- ☐ Ik wil mijn financiële situatie privé houden
- ☐ Ik wil mijn hand niet ophouden
- ☐ Ik denk dat ik er niet voor in aanmerking kom omdat mijn inkomen te hoog is
- ☐ Ik weet niet of ik er voor in aanmerking kom.
- ☐ Ik weet niet hoe ik er voor in aanmerking kom.
- ☐ Ik kom er niet voor in aanmerking.
- ☐ Deze voorzieningen zullen mij in mijn situatie toch niet helpen.
- ☐ Anders, namelijk.....

(Als u vraag 11 heeft ingevuld gaat u verder naar vraag 13)

12. De regeling(en) help(en)(t) mij om:

	Helemaal mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet van toepassin g
Andere mensen te ontmoeten	☐	☐	☐	☐	☐
Lichamelijk en geestelijk actief te blijven	☐	☐	☐	☐	☐
Me nuttig te voelen	☐	☐	☐	☐	☐
Vrijwilligerswerk te doen	☐	☐	☐	☐	☐
Een opleiding te volgen	☐	☐	☐	☐	☐
Werk te vinden	☐	☐	☐	☐	☐

Anders, namelijk

.....

.....

13. Op 1 januari 2015 is de Participatiewet ingevoerd. In hoeverre bent u bekend met de wijzigingen die de Participatiewet voor u met zich meebrengt?

- ☐ Ik ben volledig bekend met de wijzigingen voor mijn persoonlijke situatie
- ☐ Ik ben gedeeltelijk bekend met de wijzigingen voor mijn persoonlijke situatie
- ☐ Ik ben niet bekend met de wijzigingen voor mijn persoonlijke situatie
- ☐ Niet van toepassing, ik val niet onder de Participatiewet.

14. In Rijswijk zijn diverse organisaties actief die op verschillende manieren ondersteuning en hulp bieden aan mensen die werk of een nuttige dagbesteding zoeken. Van welke organisaties heeft u wel eens hulp ontvangen?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ RWC (Rijswijks Werk Centrum)
- ☐ UWV
- ☐ DSW (Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk)
- ☐ Anders, namelijk.....

15. Vindt u dat de gemeente voldoende doet voor mensen die werk zoeken of een nuttige dagbesteding zoeken?

- ☐ Ja
- ☐ Nee, omdat

Activiteiten

De volgende vragen gaan over uw dagelijkse activiteiten.

16. Wat is uw voornaamste dagelijkse bezigheid?

- ☐ Ik werk voltijd in loondienst
- ☐ Ik werk parttime (minder dan 35 uur per week) in loondienst
- ☐ Ik werk als zelfstandige / ZZP-er
- ☐ Ik doe vrijwilligerswerk
- ☐ Ik ben werkloos / op zoek naar een baan
- ☐ Ik ben met pensioen
- ☐ Ik ben huisman / huisvrouw
- ☐ Ik ben student
- ☐ Anders, namelijk.....

17. Hoe vaak onderneemt u onderstaande activiteiten?

	Zelden	Een paar keer per jaar	Iedere maand	Wekelijks	Dagelijks	Niet
Sportactiviteiten in club- of verenigingsverband	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sportactiviteiten buiten club- of verenigingsverband	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uitgaan (bioscoop, uit eten/drinken, pretparken)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cultuur (theater, musea, concerten, exposities, etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cursussen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan bibliotheek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan buurtcentrum of dorpshuis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muziek (bijvoorbeeld muziekles of bij een vereniging)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan vrienden, familie en bureu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan kerk, moskee, enz.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vrijwilligerswerk	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Anders, namelijk

.....

.....

Participatie

De volgende vragen gaan over participatie. Participeren is actief deelnemen aan de maatschappij. Voorbeelden hiervan zijn het ondernemen van activiteiten buitenshuis, sociale contacten, een opleiding volgen, een baan hebben, vrijwilligerswerk doen en mantelzorg geven.

18. Op schaal van 1 tot 10, in welke mate vindt u dat u *participeert* in de maatschappij?
Het cijfer kunt u hieronder omcirkelen.

Ik participeer totaal niet

Ik participeer volledig

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

19. Welke drempels zijn er voor u waardoor u niet volledig kunt participeren?
Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Weinig sociale contacten
- ☐ Weinig geld
- ☐ Slechte gezondheid
- ☐ Geen werk
- ☐ Anders, namelijk.....
- ☐ Er zijn geen drempels

Hulp of ondersteuning geven (onbetaald)

De volgende vragen gaan over -onbetaald- hulp of ondersteuning bieden aan andere mensen.

20. In welke mate bent u in staat om andere mensen te helpen op schaal van 1 tot 10?
Omcirkel het cijfer wat het beste bij u past.

Ik ben totaal niet in staat
om andere mensen te helpenIk ben volledig in staat
om andere mensen te helpen

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

21. Welke drempels zijn er voor u om andere mensen onbetaald hulp of ondersteuning te geven?
Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Ik ken geen hulpbehoevende mensen in mijn omgeving
- ☐ Geen tijd
- ☐ Slechte gezondheid
- ☐ Geen geld
- ☐ Geen
- ☐ Anders, namelijk.....

Sociale contacten

De volgende vragen gaan over uw sociale contacten.

22. Hoe vaak heeft u contact met ...

	Zelden	Een paar keer per jaar	Iedere maand	Wekelijks	Dagelijks	Nooit
Uw ouders of kinderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een ander familielid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Collega's (buiten werk om)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uw broer, zus, schoonzus, zwager	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een vriend of kennis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uw buurman of buurvrouw	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Iemand anders, namelijk.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. De volgende stellingen gaan over uw omgeving. Geef aan of u het hiermee eens, min of meer mee eens bent of niet mee eens bent.

	Eens	Min of meer	Oneens
a. Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van problemen terug kan vallen	☐	☐	☐
b. Ik ken veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen	☐	☐	☐
c. Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel	☐	☐	☐
d. Ik ervaar leegte om me heen	☐	☐	☐
e. Vaak voel ik me in de steek gelaten	☐	☐	☐
f. Ik ben zelfstandig	☐	☐	☐
g. Ik kan prima voor mezelf opkomen	☐	☐	☐
h. Als ik hulp nodig heb weet ik waar ik moet zijn	☐	☐	☐

Welzijn & leefstijl

De volgende vragen gaan over uw welzijn en leefstijl.

24. Hoe is uw gezondheid over het algemeen?

- ☐ Heel erg slecht
- ☐ Slecht
- ☐ Redelijk
- ☐ Goed
- ☐ Heel erg goed

25. Wordt u op de één of andere manier in uw dagelijkse activiteiten beperkt door een langdurige ziekte, handicap, of een lichamelijke / geestelijke aandoening?

- ☐ Nee
- ☐ Ja, ik zekere mate
- ☐ Ja, in grote mate

26. In welke mate voelt u zich gelukkig (op een schaal van 1 tot 10)?
Het cijfer kunt u hieronder omcirkelen.

Erg ongelukkig

Erg gelukkig

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Algemene vragen

Uw mening kan met die van anderen verschillen. Mogelijk hangt dat samen met achtergrondkenmerken. Wij vragen u daarom de onderstaande vragen te beantwoorden. Ook deze vragen worden uiteraard anoniem verwerkt

27. Wat is uw leeftijd? jaar

28. Bent u een man of een vrouw?

- ☐ Man
- ☐ Vrouw

29. Hoe ziet uw gezinssituatie eruit?

- ☐ Alleenstaand
- ☐ Alleenstaand met kinderen
- ☐ Gehuwd/samenwonend zonder kinderen
- ☐ Gehuwd/samenwonend met kinderen

30. Wat voor soort inkomen heeft u?

- ☐ Loon uit arbeid
- ☐ Loon uit eigen onderneming
- ☐ Uitkering WWB
- ☐ Uitkering WW
- ☐ AOW en/of pensioen
- ☐ WAO/WIA /Wajong
- ☐ Anw-uitkering
- ☐ Anders, namelijk.....
- ☐ Dit zeg ik liever niet

31. In welke wijk woont u?.....

Als u nog opmerkingen heeft over deze vragenlijst, dan kunt u die hieronder kwijt:

.....

.....

Dit is het einde van de vragenlijst.

Hartelijk dank voor uw medewerking!